

Comité Permanent de Contrôle
des services de renseignements et de sécurité
Vast Comité van Toezicht
op de inlichtingen- en veiligheidsdiensten

Het Vast Comité I heeft de eer om, in het kielzog van de federale Parlementsverkiezingen van mei 2019, een Memorandum over de controle van de inlichtingendiensten in te dienen. Het Comité twijfelt niet aan de nodige belangstelling die wordt voorbehouden aan de goede werking van de inlichtingendiensten van het land en aan de noodzaak om democratische en effectieve controle over hen te handhaven. Huidig Memorandum, dat in deze optiek werd opgesteld, wil de aandacht van de informateurs vestigen op het belang van bepaalde wetgevende initiatieven ter zake.

VOORSTEL 1

Aanpassing van de wet van 18 juli 1991 tot regeling van het toezicht op politie- en inlichtingendiensten en op het Coördinatieorgaan voor de Dreigingsanalyse

Versterking van de twee Belgische inlichtingen-en veiligheidsdiensten en van het Vast Comité I

Het strategische belang van de Belgische inlichtingendiensten voor de nationale veiligheid moet krachtig worden bevestigd, zonder dat de democratische controle daaronder mag lijden. In dit verband moet een evenwicht worden gevonden tussen de efficiëntie van de diensten en het vrijwaren van de rechten en vrijheden. Elke uitbreiding van de bevoegdheden van de inlichtingendiensten moet immers gepaard gaan met de versterking van de democratische controle.

België moet, net zoals andere democratische landen, een antwoord bieden op een hele reeks bedreigingen zowel tegen de staat, tegen zijn instellingen als tegen zijn burgers. De inlichtingendiensten spelen, net zoals politie, justitie ... daarin een vitale rol.

Op 15 juni 2017 deed de Parlementaire Onderzoekscommissie na de aanslagen in Brussel een reeks aanbevelingen die onder meer gericht waren op de versterking van de VSSE, op de noodzakelijke synergie tussen de VSSE en ADIV, op het versterken van de informatiepositie, op de noodzaak tot disruptief optreden...

Het Vast Comité I kan het merendeel van de verzoeken van de inlichtingendiensten, zoals opgesomd in hun ontwerp van Memorandum, onderschrijven, net zoals nieuwe wettelijke opdrachten en de legitieme verwachtingen van de bevolking die wil dat de werking van de democratische staat op dit gebied wordt gegarandeerd, net zoals het respecteren van de fundamentele rechten.

Formulering in het regeerakkoord

"De regering verbindt er zich toe om, tijdens deze legislatuur, een aantal wetgevende initiatieven te nemen om de wet van 18 juli 1991 op het vlak van de opdrachten van het Vast Comité I aan te passen.

De regering zal de rol verduidelijken die het Comité zou moeten vervullen in het kader van de nieuwe bevoegdheden en/of de methodes van de inlichtingendiensten. De regering zal, na de wettelijke basis te hebben vastgelegd voor het disruptief optreden, zoals aanbevolen door de Parlementaire Onderzoekscommissie, de opdrachten van het Vast Comité I hierin vastleggen.

Met betrekking tot andere openbare diensten die specifiek belast zijn met het verzamelen van persoonsgegevens, groepen of evenementen uitgevoerd voor veiligheidsdoeleinden (bv. CTIF/CFI, het ISTAR-bataljon,...) zal de regering de bevoegdheden van het Vast Comité I uitbreiden teneinde de individuele vrijheden te garanderen, net zoals de coördinatie tussen de verschillende diensten. Als gevolg van het gebrek aan samenhang ingevolge wetswijzigingen van de afgelopen jaren in inlichtingenmateries zal de regering de nodige maatregelen nemen om hieraan tegemoet te komen, teneinde de werkzaamheden van de inlichtingendiensten te vergemakkelijken en de controle te optimaliseren."

VOORSTEL 2

De versterkte werking van het Vast Comité I

Een Vast Comité I met een hervormde administratieve structuur, aangepast aan de moderne vereisten en met een versterkt kader voor het formuleren van aanbevelingen.

Om doeltreffend te zijn heeft het Vast Comité I - dat op dit ogenblik meer dan 25 jaar oud is - zonder twijfel een adequaat wettelijk kader nodig dat haar in staat moet stellen tegemoet te komen aan de technologische ontwikkelingen en aan de toegenomen risico's.

Het gaat niet alleen over de aanpassing van het personeelskader en de budgettaire middelen van het Comité om deze uitdagingen aan te gaan. De uitdagingen bestaan erin dat zijn toezichhoudende opdracht moet worden versterkt, dit alles met het oog op de nieuwe vaardigheden en de personeelsversterking dat werd gevraagd door de beide inlichtingendiensten. Het gaat ook over het - via de wet - harmoniseren van de statuten van de leden en van de personeelsleden van het Comité met deze van andere "satelliet"-instellingen van het Parlement, dit alles met het oog op het bevorderen van de mobiliteit en de synergiën tussen de verschillende structuren.

Het gaat er eveneens om de wet dermate te wijzigen dat het Comité, op haar eenvoudig verzoek, de mededeling krijgt van alle nuttige documenten van alle administratieve autoriteiten, instellingen of Belgische publieke diensten (art. 33 W.Toezicht) die haar moeten toelaten haar opdrachten uit te voeren.

Op internationaal niveau, en dit ter bescherming van persoonlijke gegevens, moet het Comité in staat zijn om samen te werken met buitenlandse controleorganen waarbij telkens gewaakt wordt over het respecteren van het vereiste wettelijke kader.

Formulering in het regeerakkoord

"De regering zet zich in voor de versterking van de rol van het Vast Comité I bij de uitoefening van haar diverse wettelijke opdrachten. Zij zal te dien einde het personeelskader en de budgettaire middelen aanpassen. Een initiatief zal worden genomen om het statuut van de leden en de personeelsleden te harmoniseren met andere instellingen die afhangen van het Parlement teneinde de mobiliteit en de synergiën tussen deze instellingen te bevorderen.

De regering zal het nodige wetgevend initiatief nemen teneinde het Vast Comité I in staat te stellen alle nuttige documenten te bekomen van alle andere administratieve autoriteiten, en dit op eenvoudig verzoek.

De regering zal er over waken dat de internationale samenwerking tussen controleorganen wordt uitgebouwd, en zal hiertoe de wet aanpassen. De regering zal onder meer dit punt op de agenda plaatsen van de Benelux en zal hiertoe de nodige verdragen afsluiten."

VOORSTEL 3

Het Vast Comité I, de Kamer van Volksvertegenwoordigers en de Regering

Een Vast Comité I dat zijn opdrachten beter kan uitoefenen ten behoeve van de Kamer van Volksvertegenwoordigers en van de Regering

Om het optreden van de Regering en het Parlement beter te duiden, moet het Vast Comité I een advies op eigen initiatief kunnen geven betreffende alle ontwerpen en alle voorstellen inzake inlichtingenmateries (aanpassen van art. 33, par. 4 W.Toezicht).

Rekening houdend met het feit dat een honderdtal aanbevelingen zonder gevolg zijn gebleven moet het Comité de mogelijkheid hebben om in een betere opvolging van deze aanbevelingen te voorzien, dit door een aanpassing van de huidige bepalingen.

Bovendien is het noodzakelijk om de dialoog tussen de leden van de Opvolgingscommissie van de Kamer van Volksvertegenwoordigers, de bevoegde ministers, de inlichtingendiensten en het Vast Comité I te versterken, dit door de nodige uitbreiding van de opdrachten van de beide inlichtingendiensten en door het opvolgen van de Parlementaire aanbevelingen.

Formulering in het regeerakkoord

"De regering verbindt er zich toe, gedurende deze legislatuur, een serie van wetgevende initiatieven te nemen om aan het Comité toe te laten op eigen initiatief een advies te geven over alle voorstellen en ontwerpen van het Parlement en de Regering.

De regering zal de procedures versterken die toelaten de aanbevelingen van het Comité, zoals geformuleerd in zijn diverse rapporten, uit te voeren. Te dien einde zal de Regering de dialoog tussen de leden van de Begeleidingscommissie van de Kamers van Volksvertegenwoordigers, de bevoegde ministers, de inlichtingendiensten en het Vast Comité I ondersteunen. Daartoe zal de Regering een adequate reglementering inzake geclassificeerde informatie onderzoeken."

VOORSTEL 4

Het Vast Comité I en de wetgeving betreffende de bescherming van persoonsgegevens (GDPR,...)

Het Vast Comité I ontwikkelt, dit samen met de inlichtingendiensten, informatiesystemen die voldoen aan de huidige vereisten en die gericht zijn op het waarborgen van de best mogelijke bescherming van persoonsgegevens.

De Algemene Verordening inzake Gegevensbescherming (GDPR) is van toepassing sedert mei 2018. Het legt de klemtoon op een grotere transparantie en een betere controle op persoonsgegevens.

Het Vast Comité I werd, inzake inlichtingen, aangeduid als Gegevensbeschermingsautoriteit. Deze nieuwe wetgeving versterkt aldus de bestaande rechten. Het is de taak van het Comité om gevolg te geven aan klachten van burgers, maar ook om te zorgen voor de uitoefening van de wettelijke opdrachten van de inlichtingendiensten.

Het is echter nodig om de wet aan te passen om de rol en de bevoegdheden van diverse controleorganen uit te klaren, dit met het oog op het tegemoetkomen aan belangrijke actuele incoherenties. Het toezicht op BELPIU bijvoorbeeld wordt uitgevoerd door verschillende diensten waaronder het Vast Comité I.

Formulering in het regeerakkoord

"De regering verbindt er zich toe om gedurende deze legislatuur de rol van verschillende Gegevensbeschermingsautoriteiten te verduidelijken.

De regering waakt er over om binnen de inlichtingendiensten een informaticasysteem en een informatica-architectuur te ontwikkelen die beantwoorden aan de hedendaagse vereisten. Tegelijkertijd zal de regering het Comité in staat stellen om, in samenwerking met de vermelde diensten, een selector of een algoritme te ontwikkelen met het oog op het uitoefenen van haar controleopdracht, door bijvoorbeeld een controle mogelijk te maken op big data of op de bescherming van persoonsgegevens. De regering zal eveneens het beginsel van de traceerbaarheid en de logging van de gegevens in de ICT-structuren en in de databanken invoeren, net zoals bij de besluitvormingsprocessen binnen de inlichtingendiensten."

VOORSTEL 5

Het opzetten van interne controle binnen de inlichtingendiensten

De inlichtingendiensten moeten de nodige middelen krijgen om een interne controle-en auditdienst in het leven te roepen; het Vast Comité I is er om hun opdracht te ondersteunen en er voor te zorgen dat het wettelijk kader nageleefd wordt

Om beter te kunnen reageren op belangrijke uitdagingen op het vlak van beveiliging, moeten de verantwoordelijken binnen de diensten nieuwe middelen tot hun beschikking krijgen om een interne controle-en auditdienst in het leven te roepen om de efficiëntie, de coördinatie en de wettelijkheid van hun werking te optimaliseren, dit in samenwerking met het Comité.

Deze middelen zullen het mogelijk maken om de reeds door de diensten genomen initiatieven te versterken, teneinde de synergiën tussen hen verder te ontwikkelen, alsook teneinde het oprichten van het platform mogelijk te maken. Dit platform werd aanbevolen door de Parlementaire Onderzoekscommissie op 15 juni 2017 die, ingevolge de aanslagen in Brussel, tal van aanbevelingen deed.

Formulering in het regeerakkoord

"De regering verbindt er zich toe om tijdens deze legislatuur een reeks van initiatieven te nemen om inlichtingendiensten in staat te stellen om blijvende specifieke budgettaire middelen te ontvangen voor het opzetten van interne controle-en auditdiensten."

VOORSTEL 6

Het Beroepsorgaan - een moderne, administratieve jurisdictie

Informatisering en vereenvoudiging van procedures voor het Beroepsorgaan teneinde een snelle behandeling van de geschillen en de toegankelijkheid van de rechtsonderhorige te garanderen

Krachtens de wet van 11 december 1998 betreffende de classificatie en de veiligheidsmachtigingen, -attesten en -adviezen zijn verschillende overheden, zoals de Nationale Veiligheidsoverheid, bevoegd voor het behandelen van veiligheidsmachtigingen en het uitvoeren van veiligheidsverificaties die leiden tot het afleveren van veiligheidsattesten of van veiligheidsadviezen. Het verhogen van de beveiliging heeft tot gevolg gehad dat het aantal screenings door de toenemende aanvragen zeer sterk opliepen.

De ontwikkeling van de ad hoc-diensten moet worden gewaarborgd door een versterking van de kaders en de personeelsleden van deze administraties, zoals het Beroepsorgaan, om elke burger een snelle behandeling en een onontbeerlijke transparantie te garanderen.

De ontwikkeling van de computerapplicatie "Habil+" zal niet alleen worden voortgezet met het oog op de centralisatie van alle aspecten ter garantie van het efficiënt beheren van de veiligheidsmachtigingen, -adviezen en -attesten, maar zal ook worden voortgezet om te worden gekoppeld aan het Beroepsorgaan, zijnde de administratieve jurisdictie bevoegd om kennis te nemen van alle beroepen ter zake. Op die manier zal de verwerkingstijd van de aanvragen worden ingekort, dit in het belang van de procederende partij.

Tegelijkertijd zal de procedure voor het Beroepsorgaan worden aangepast aan de vereisten van de (inter)-nationale jurisprudentie, alsook aan de vereisten van het informatiseren van het procesverloop. De regering zal op uniforme wijze de termijnen en de beroepen vastleggen en zal het recht erkennen om - voorafgaand aan een negatieve beslissing - te worden gehoord. De regering zal ook in een geïnformatiseerde griffie voorzien, zodanig dat een procederende partij gemakkelijker toegang krijgt.

Formulering in het regeerakkoord

“De regering verbindt er zich toe om tijdens deze legislatuur de ontwikkeling van de applicatie “Habil+” van de Nationale Veiligheidsoverheid verder te zetten, met de bedoeling deze te koppelen aan het Beroepsorgaan, dit om de behandeling van de veiligheidsmachtigingen, -adviezen en -attesten te bespoedigen.

De regering zal eveneens het debat opstarten om na te denken over het invoeren van het beginsel van het voorafgaand horen van een partij door de administratieve overheid, en dit vóór het nemen van een negatieve beslissing inzake veiligheidsmachtigingen, -adviezen en -attesten.

De regering zal er voor zorgen dat de procedure voor het beroepsorgaan wordt gemoderniseerd met de bedoeling om de toegang van de procesvoerende partij te bevorderen met betrekking tot beroepstermijnen, een vereenvoudigde procedure en een veralgemeende informatisering van de administratieve jurisdictie.”

VOORSTEL 7**Een duidelijkere wetgeving****Een aanzienlijk aantal wetswijzigingen aan de jurisprudentie en van het Grondwettelijk Hof vereisen vandaag wetgevend werk**

Naar aanleiding van het arrest van het Grondwettelijk Hof (GWH 14 maart 2019 nr. 41/2019 en 145/2011) houdende nietigverklaring van de kennisgeving van het opstarten van inlichtingenmethode in overeenstemming met de jurisprudentie van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, is het nodig de wet aan te passen.

De inlichtingendiensten moeten in staat zijn om binnen een duidelijk wettelijk kader te werken. Een coördinatie en een aanpassing van de bepalingen inzake inlichtingenmethoden lijkt noodzakelijk, dit om gevolg te geven aan de diverse wetswijzigingen van de laatste 10 jaar. Deze werkzaamheden zullen de regels inzake controle aanpassen om de bevoegdheid van de inlichtingendiensten te verduidelijken en om de fundamentele rechten te vrijwaren.

Formulering in het regeerakkoord

“De regering verbindt er zich toe om tijdens deze legislatuur de bepalingen met betrekking tot de inlichtingenmethoden te coördineren en aan te passen, dit ten gevolge diverse wijzigingen van de laatste 10 jaar aan de wet van 30 november 1998 houdende regeling van de inlichtingen-en veiligheidsdiensten, dit alles in overeenstemming met de jurisprudentie van het Grondwettelijk Hof.”

VOORSTEL 8**Het installeren van een beveiligd netwerk**

Op dit ogenblik is er geen uniform systeem waarmee de inlichtingen-en veiligheidsdiensten en hun toezichthoudende instanties snel en veilig informatie kunnen uitwisselen.

Meerwaarde: de diensten en hun controle-instanties in staat stellen om hun opdrachten uit te voeren in een beveiligde omgeving

Er zijn beveiligde netwerken nodig om inlichtingen-en veiligheidsdiensten en hun controleorganen in staat te stellen gevoelige of geclassificeerde informatie snel, efficiënt en veilig uit te wisselen. In tijden van crisis is dit bijzonder belangrijk. Gevoelige informatie kan door overheden niet zomaar worden vrijgegeven, zoniet dreigen operaties of bronnen in gevaar te worden gebracht. Internationale partners verwachten ook van de Belgische diensten dat hun informatie veilig kan worden verwerkt en kan worden gedeeld met België.

Formulering in het regeerakkoord

“De regering verbindt er zich toe tijdens deze legislatuur een afdoend beveiligd netwerk te ontwikkelen waarmee de Belgische autoriteiten, de diensten en hun controle-instanties snel met elkaar kunnen communiceren, en onder meer geclassificeerde informatie kunnen uitwisselen.”

